

SECTIONS 8. EUROPEAN UNION LAW. INTERNATIONAL LAW AND COMPARATIVE LAW

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-31>

CRIMINAL AND LEGAL CHALLENGES OF CORRUPTION: COMPARATIVE LEGAL APPROACHES

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ВИКЛИКИ КОРУПЦІЇ : ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ

Babkova T. V.

*retired judge, Candidate of Juridical
Sciences,
Associate Professor of the Department
of International and European law,
Western Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine*

Бабкова Т. В.

*суддя у відставці, кандидат
юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного та
європейського права,
Західноукраїнський національний
університет
м. Тернопіль, Україна*

Rumak K. M.

*2-nd year student of the Faculty of Law
Western Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine*

Румак К. М.

*студентка 2-го курсу юридичного
факультету
Західноукраїнський національний
університет
м. Тернопіль, Україна*

Постановка проблеми. Корупція є складним явищем, що має як кримінально-правові, так і соціально-економічні аспекти. У різних країнах застосовуються різні підходи до кримінальної відповідальності за корупційні злочини, проте їхня ефективність суттєво відрізняється. Деякі держави, зокрема США, розробили комплексні механізми боротьби з корупцією, які включають не лише кримінальне переслідування, а й ефективні превентивні заходи. Водночас інші країни, такі як Україна, досі стикаються з проблемами у сфері антикорупційної політики, зокрема через низький рівень довіри до правоохоронних органів, недостатню незалежність судової системи та високий рівень толерантності до корупційної поведінки в суспільстві.

Актуальність дослідження. В умовах сучасних глобалізаційних процесів боротьба з корупцією набуває особливого значення, оскільки багато корупційних схем мають транснаціональний характер. Це

вимагає ефективної взаємодії між державами, гармонізації законодавства та застосування міжнародних стандартів у сфері кримінальної відповідальності за корупційні злочини. Для України питання боротьби з корупцією є надзвичайно актуальним у контексті євроінтеграції та реформування правової системи.

Виклад матеріалу. Корупція є однією з найсерйозніших загроз для дотримання правопорядку та належного функціонування демократичних інститутів у всьому світі. Її розповсюдження негативно впливає на розвиток суспільства, підриває довіру громадян до влади та гальмує економічний прогрес. Саме тому ефективна боротьба з корупцією є одним із найважливіших викликів сучасності. Вирішення цієї проблеми неможливе без комплексного аналізу основних ознак, форм прояву та ключових чинників, що сприяють поширенню цього негативного суспільного явища.

З моменту проголошення незалежності України питання боротьби з корупцією набуло особливої актуальності та привернуло увагу не лише вітчизняних науковців, а й державних діячів та керівництва країни. Значну роль у цьому процесі відіграє досвід зарубіжних держав, які вже розробили ефективні механізми протидії корупційним правопорушенням. Важливим джерелом для вдосконалення української антикорупційної політики є теоретична й методологічна база, напрацьована європейськими та міжнародними дослідниками [1, с. 27–28].

На сьогоднішній день діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування та підприємств України тісно пов'язана з корупційними ризиками, оскільки корупція глибоко вкоренилася в різних сферах суспільного життя. Незважаючи на впровадження антикорупційних заходів, масштаби цього явища залишаються значними, а рівень протидії корупційним практикам – недостатньо ефективним. Хоча чинне законодавство України, зокрема Кримінальний кодекс та міжнародні договори, регулює механізми запобігання корупції та встановлює відповідальність за її прояви, на практиці заходи боротьби з корупцією не завжди приносять бажані результати.

Країни, які мають значний досвід у протидії корупції, демонструють ефективність своїх заходів завдяки багаторічній роботі над удосконаленням антикорупційних механізмів. Наприклад, у Сполучених Штатах Америки вже десятиліттями ведеться активна боротьба з корупцією, метою якої є мінімізація цього явища в державному управлінні та економіці. На загальнодержавному рівні в США створено спеціалізовані комітети та підрозділи Федерального бюро розслідувань, що займаються розслідуванням корупційних злочинів, тоді як на місцевому рівні ці функції виконує поліція штатів. Такий розподіл

відповідальності сприяє ефективнішому контролю та розслідуванню корупційних правопорушень [2, с. 261].

США приділяють особливу увагу запобіганню корупції серед державних посадовців. Американське законодавство містить окремий розділ 18 Зводу Законів США, який встановлює кримінальну відповідальність за корупційні правопорушення серед високопосадовців. Серед основних положень цього розділу – заборона хабарництва, незаконного збагачення, зловживання службовим становищем, шантажу та порушення виборчого законодавства. Окрім того, ефективним запобіжним заходом у США є використання поліграфа для перевірки державних службовців. Високопосадовці зобов'язані проходити обов'язкову перевірку на детекторі брехні, а відмова від цієї процедури може призвести до звільнення з посади. У разі доведення вини посадової особи у корупційному злочині передбачено суворе покарання – від значних штрафів, які у трикратному розмірі перевищують суму отриманого хабара, до позбавлення волі строком до 15 років або навіть одночасного застосування всіх зазначених санкцій [3, с. 185].

Важливою складовою боротьби з корупцією є досвід Китайської Народної Республіки, де діють надзвичайно жорсткі заходи кримінального переслідування корупціонерів. У Китаї корупційні злочини можуть каратися смертною карою, а винесення вироків у таких справах нерідко транслюється національними телеканалами, що має на меті посилення суспільного осуду цього явища. Довічне ув'язнення також є поширеною формою покарання для корупціонерів, що підтверджує справа екс-міністра безпеки Чжоу Юнкана, засудженого до довічного ув'язнення за отримання хабарів в особливо великих розмірах. Додатковим елементом антикорупційної політики Китаю є раннє виховання у громадян негативного ставлення до хабарництва. В освітніх закладах, починаючи з дитячих садків, дітей навчають, що корупція є неприпустимою, а за її вчинення передбачена жорстка відповідальність [4, с. 33–34].

У Німеччині основний акцент у боротьбі з корупцією зроблено на прозорості фінансових операцій та посиленні банківського контролю. Законодавство країни містить положення про обов'язкове повідомлення банками про всі транзакції, що перевищують 20 тисяч євро, з метою подальшої перевірки цієї інформації правоохоронними органами. Додатково встановлено вимогу щодо ідентифікації осіб, які здійснюють банківські внески понад 50 тисяч євро, що значно ускладнює процеси відмивання коштів. Основним завданням антикорупційної політики Німеччини є знищення фінансової бази злочинних угруповань, що дозволяє суттєво зменшити рівень корупції в країні [5, с. 113].

Україна продовжує впроваджувати заходи, спрямовані на боротьбу з корупцією у державних органах. Одним із ключових кроків у цьому напрямку стало запровадження обов'язкового електронного декларування доходів усіх державних службовців без винятку. Інформація про їхні статки та фінансові зобов'язання публікується у відкритому доступі на сайті Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, держателем якого є Національне агентство з питань запобігання корупції. Запровадження такого механізму сприяє підвищенню прозорості та контролю за доходами посадовців, однак, попри позитивні зрушення, все ще спостерігаються порушення, зокрема подання недостовірних відомостей або ухилення від заповнення декларацій. Одним із найважливіших досягнень у сфері протидії корупції стало створення Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), діяльність якого зосереджена на розслідуванні корупційних злочинів серед високопосадовців. Його функціонування доповнює Антикорупційний суд, який спеціалізується на розгляді справ, пов'язаних із корупційними правопорушеннями. Також суттєвим кроком стало запровадження інституту бізнес-омбудсмена, який забезпечує правовий захист підприємств та сприяє зменшенню адміністративного тиску з боку державних органів. Разом з тим, для досягнення реальних результатів у боротьбі з корупцією необхідна ефективна взаємодія всіх антикорупційних органів, що дозволить створити єдину, скоординовану систему протидії цьому явищу.

Висновок. Корупція продовжує залишатися одним із найбільших викликів для державних інституцій, економіки та суспільства загалом. Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що найбільш дієвими є антикорупційні системи, які поєднують жорсткі кримінально-правові санкції з превентивними заходами, спрямованими на мінімізацію умов для виникнення корупційних ризиків. Вивчення світових практик у сфері боротьби з корупцією дає змогу зробити висновок, що для досягнення ефективних результатів Україна має враховувати не лише ментальні й культурні особливості, а й проаналізувати попередні невдалі спроби подолання цього явища. Це дозволить сформувати ефективну антикорупційну політику на основі найкращих міжнародних підходів, адаптованих до національних реалій.

Література:

1. Наливайко Л. Р., Марченко О. В. Концептуалізація феномену корупції: вітчизняний та міжнародний досвід. *Дискусійні питання*

застосування антикорупційного законодавства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф, м. Дніпро, 15 листоп. 2019 р. Дніпро, 2019. С. 27–33.

2. Приймак Л. Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії корупції (досвід країн членів НАТО, ЄС). *І Всеукраїнська науково-практична конференція*, 28 жовт. 2021 р. С. 261–262.

3. Бухтіарова А. Аналіз міжнародного досвіду боротьби з корупцією. *Інноваційна економіка*. 2018. С. 184–188. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/333814052.pdf>

4. Чепелюк В. М. Досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією. *ВГО Успішна Україна*. 2018. URL: <http://www.uspishnaukraina.com.ua/strategy/69/244.html>

5. Чемерис І. В. Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 3. С. 110–118.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-32>

INTERNATIONAL LEGAL NORMS FOR THE PROTECTION AND ENFORCEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ НОРМИ ЗАХИСТУ ТА ОХОРОНИ ПРАВ НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ

Bilotserkovets N. V.

*master of The theory of Law,
International Law and Private Law
Department,
Kyiv International University
Kyiv, Ukraine*

Білоцерковець Н. В.

*магістр кафедри теорії права,
міжнародного права та приватного
права
Київський міжнародний університет
м. Київ, Україна*

Постановка проблеми. Тема міжнародно-правових норм захисту та охорони прав на інтелектуальну власність є досить актуальною в умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій. Інтелектуальна власність охоплює різноманітні категорії, такі як авторські права, патенти, товарні знаки та промислові зразки, які забезпечують правовий захист творчих і інноваційних досягнень. Основними міжнародними угодами, що регулюють ці питання, є Бернська конвенція, Паризька конвенція та Угода ТРІПС, які встановлюють мінімальні стандарти захисту прав інтелектуальної власності для країн-учасниць. Однак, незважаючи на існуючі норми, захист прав на інтелектуальну власність стикається з численними викликами, такими як піратство,